

VELEŇÁČEK 9

Zpravodaj Kulturně – historického spolku Malá Veleň * Ročník XV. (IX. KHS) * 20. září 2016

Volby do zastupitelstev krajů se budou konat 7. a 8. října 2016.

Co víme o naší obci z minulosti ?

Obec Malá Veleň leží na dolním toku Ploučnice, která v době neolitu měla šířku až 100 metrů. Její údolí bylo poprvé osídleno asi před 5000 lety. V roce 500 před n. l. obývali naše území Keltové, později Markomané.

Pod Jedlkou je u řeky asi 200 metrů dlouhá louka, často zaplavovaná vodou. Na tomto místě, u bývalého rybníka (zmínka o něm je již v roce 1496), stávala vesnice z kůlů.

Naše obec v dobách dávno minulých patřila pod panství Scharfenstein (Ostrá skála, Ostrý). Na snímku vlevo je namalovaný obraz hradu Scharfenstein z roku 1445, vpravo je poštovní pohlednice zříceniny hradu kolem roku 1930.

Do roku 1945 existují souběžně české i německé názvy našich vesnic, někdy mírně odlišné: Jedlka = Höflitz, Malá Veleň = Kleinwöhlen, Velká Veleň = Großwöhlen, Soutěsky = Zautig, Benešov = Bensen. Po roce 1945 jsme byli samostatnou obcí, která měla vlastní MNV. V letech 1980 - 1990 jsme byli částí střediskové obce Benešov n.Pl. V každé obci tehdy pracoval Občanský výbor, který měl svého předsedu a také svého člena v Radě národního výboru MěstNV.

Kde bývaly hospůdky v naší obci

V současné době najdeme v obci pouze jedinou restauraci **v Jedlce** „U Madony“. Dlouho to bývalo státní Pohostinství. V minulosti býval poměrně krátkou dobu výčep v kulturním domě. Krátce byl také v č. 15 provozován IMBISS, občerstvení. K místní továrně patřil hostinec „U Eliščina údolí“ – č. 17. (Gasthaus zum Elisental) s tanečním sálem a jevištěm (byl postaven v prostoru dnešní autobusové zastávky nad továrnou, dnes již je zbouraný). I po roce 1945 se zde ještě hrávalo divadlo. Hostinec bývalého soudního dvora s tanečním sálem býval u odbočky do Malé Veleň v domě č. 1. „Malý“ hostinec, opravdu býval malý, v č. 10, také již zbouraný, stával také vedle bývalé školy před domem č. 11.

V Malé Veleni bývala velice známá restaurace u železniční zastávky v č. 38 s pohostinskými pokoji. Po roce 1945 to býval hostinec u Šourů. Pamětníci si vzpomenou, že ve sklepech bývaly parní a vanové lázně i kulečník směrem k řece. Z hospody bylo možné vyjít přes potok po lávce na sousední rovinku vzniklou navezením materiálu při výkopu železnice, kde byly dřevěné altánky a taneční parket. Betonová deska je vzpomínkou na staré časy dodnes. Při stavbě nových mostů musela být tato restaurace zbourána. Nad dnešním transformátorem býval také hostinec v č. 71 na počátku „Böhmovy stezky“ a v dávné minulosti krčma v č. 36.

V Soutěskách byl největší hostinec s velkým tanečním sálem v domě pod lomem v č. 19. jeho pozůstatky jsou navždy schovány pod výsypkou z lomu. Hostinec „U Přívozu“ s pohostinskými pokoji pro letní hosty v č. 18 byl po roce 1945 známý pod názvem „U Nováků“. Stával na křižovatce, u lávky přes Ploučnici a byl zbourán při stavbě nové silnice.

Co se dříve jedlo?

V dřívějších dobách, kdy ještě nebyl mlýn na Ploučnici (byl postaven 1580), připravovali obyvatelé mouku a kroupy ve vlastních stoupách, kde se mlýnské kameny dávaly do pohybu nohama. Z jemné mouky se pekly lívance a mazance. Droždí bylo jen tekuté, pivní. Vzhledem k vysoké ceně nebyval cukr. Sladilo se medem, později sirupem. Sůl bývala nakupována v sudech. Neexistovala káva. Ráno, k obědu i večer bývala polévka, v poledne ještě hlavní jídlo, také chléb s máslem a s tvarohem, večer k polévce chléb.

Hospodyně si mohly vybrat, zda uvaří polévku mléčnou nebo podmáslovou, praženou, polévku z kvásku, ovocnou nebo pivní. O posvícení se podávala polévka z masa. Hlavním jídlem byly nudle, chlupaté knedlíky, nastavované kroupy, krupicová nebo rýžová kaše, kaše z prosa nebo brambor. K tomu omáčka česneková, mléčná, křenová, koprová nebo cibulová. Z masitých jídel bývalo uzené vepřové, maso z domácí porážky, vuřty a někdy také hovězí maso. K tomu se podávalo pečivo – okřínová nebo olejová buchta, olejové šišky, řezy máslové, tukové, sirupové nebo tvarohové a také posvícenské koláče. Jako příkrm bývalo kysané zelí, pečené ovoce nebo sušené švestky.

Přímo ze dvora si můžete koupit výborný kvalitní včelí med,

který nabízí včelařka Radka Froidová z Jedlky č. 43.

Tel.: 602 377 930.

Cena: 150,- Kč / kg.

Prodej cibule na uskladnění

Vážení občané, ráda bych Vám touto cestou nabídla prodej ručně sklizené cibule na uskladnění. Tato cibule se prodávala několik roků u Vitásků v Soutěsce a dovážela se z vesničky Račetice u Chomutova, kde byla vypěstovaná a tím je opravdu známá. Pamětníci si určitě budou pamatovat, že tato cibule byla opravdu kvalitní a vydržela dlouhou dobu. Pokud by měl někdo z Vás o tuto cibuli zájem, budeme opravdu rádi. Cibuli dovezeme i k Vám domů, nemusíte se o dovoz starat..... píše Jana Kulichová (Vitásková).

Kamarádka Jitka Šturmová, kterou mám v Soutěškách, se postará o Vaše objednávky, které co nejdříve vyřídíme. Proto Vás poprosíme - v případě zájmu volejte na **telefonní číslo 603 237 559** (paní Šturmová).

Cibuli prodáváme za 14,- Kč / kg.

Domy na kopci v Malé Veleni a ledové jámy

V roce 1979 se budovalo vodovodní potrubí k domům na kopci v Malé Veleni. Předposlední dům č. 21 (uprostřed na fotografii z roku 1946) dnes již nenajdete, byl zničen výbuchem malé plynové tlakové lahve.

Za posledním domem č. 22 (na fotografii zcela vlevo) bývaly asi 100 metrů v lese ledové jámy v zarostlé suti – snímek vpravo (kóta 352 nazývané Spießberg nebo také Wachberg). Ještě při exkurzích v roce 1969 zde byly zjištěny jak ledové jámy, tak i ledové exhalace.

Před několika lety však byly v této lokalitě vykáceny stromy, čímž zmizelo přirozené zastínění a tím se také změnil biotop tohoto místa. Procházíte-li se v současnosti v této části lesa, stále cítíte chladný vzduch, který vystupuje mezi kameny.

Veleňáček, zpravodaj Kulturně – historického spolku Malá Veleň * www.mala-velen.estranky.cz

e-mail: mala-velen@seznam.cz * Odp. redaktor : Jaroslav Dostál, Malá Veleň 29. * Tel: 607 583 271. * Tisk: Milan Dostál.

Členové redakce: Milan Hurt, František Štibor, Petra Koláčková, Michal Kober. * Povoleno MKČR, reg. číslo : E 18183.

Foto archiv. * Náklad: 80 výtisků. * Neprodejné. * Redakce neodpovídá za obsah podepsaných článků.

Uzávěrka dalšího čísla je 15. 6. 2016 * **Toto číslo vyšlo 20. září 2016**